

Symposium jeugdparticipatie

Verlag van het symposium over
jeugdparticipatie van Stichting Alexander

Fotoverslag

Inleiding

Donderdag 12 mei organiseerde Stichting Alexander een symposium over jongerenparticipatie en participatief jeugdonderzoek ter gelegenheid van de pensionering van voormalig directeur Leo Rutjes. Zo'n 80 jongeren, beleidsmakers, onderzoekers, jeugdhulpverleners, en allerlei andere participatie sympathisanten maakten samen een inspirerende middag. Het was een warm bad van connectie, uitwisseling, dialoog, onderzoek en ook stevige discussie op z'n tijd. Hieronder volgt een korte terugblik op het symposium, met daarbij de plenaire start met daarin een intro op Stichting Alexander, een interview met Leo door jongeren, vervolgens een beeld van vier verschillende workshops en de plenaire afsluiting.

Plenaire start

Het symposium werd geopend door Ivet Pieper, de nieuwe directeur van Stichting Alexander sinds 1 januari. Maar voordat ze dat goed kon doen, onderbrak Leo haar kort eventjes om haar in het zonnetje te zetten en bloemen te geven. Dit symposium was niet alleen een belangrijk moment voor Leo als afscheid, maar ook voor Ivet om zichzelf te introduceren als nieuwe directeur. Wat daarna volgde was een kort netwerkmoment.

Een symposium over jongerenparticipatie is niet compleet zonder de jongeren zelf. Een groepje jongeren was zeer betrokken bij de voorbereidingen van het symposium, en ook op de dag zelf hadden zij een actieve rol. Mohamed en Haithem, 2 jongeren die in de Regio Oss mee hebben gedaan aan het project Maatschappelijke Ervaringstijd, hielden een heel leuk 10 minuten interview met Leo om kort te reflecteren op zijn carrière. Wat is er veranderd op het gebied van jongerenparticipatie en waar is er nog werk aan de winkel? "Jongerenparticipatie wordt steeds belangrijker en populairder, maar of jongeren echt in onze samenleving serieus worden genomen, daar kan nog harder aan gewerkt worden.", aldus Leo. Zoals we Leo kennen had hij nog veel meer te vertellen, gelukkig heeft hij zijn belangrijke lessen en waarden van 40 jaar werken in het jeugddomein gebundeld in het boekje: Een stap verder?

Workshops

De deelnemers konden bij aankomst twee van de vier workshops kiezen. Na de plenaire start verplaatste iedereen zich naar de workshops naar keuze die verzorgd werden door Stichting Alexander. Zie hieronder de beschrijving van de workshops en de mooie opbrengsten:

Workshop 1: Onderzoek doen samen met jongeren

Kwaliteit van participatief jeugdonderzoek wordt voor een groot deel bepaald door de relatie tussen onderzoeker en deelnemende jongeren, en de ruimte die jongeren wordt geboden om werkelijk invloed uit te oefenen op proces en resultaat. Hoe ziet die relatie er idealiter uit, en welke dilemma's en knelpunten komen hier in de praktijk bij kijken? Na een korte presentatie gingen we hierover met elkaar in gesprek.

In beide rondes kwamen raakten de deelnemers maar niet uitgepraat over participatief jeugdonderzoek en hun eigen ervaringen daarmee. Zie hieronder enkele punten die naar voren zijn gekomen:

- Bij de vormgeving van passend beleid voor jongeren heb je het perspectief van jongeren nodig, daar is iedereen het over eens. Toch zien we in veel situaties dat het ingewikkeld is om jongeren werkelijk serieus te nemen en invloed te geven. Dit uit zich in de praktijk in het optuigen van participatieprocessen die uiteindelijk niet leiden tot werkelijke inspraak en invloed (en dus zorgen voor teleurstelling en 'participatiemoedheid').
- Een voorwaarde voor participatief jeugdonderzoek is dat onderzoekers en jongeren (en eventuele andere belanghebbenden) zo gelijkwaardig mogelijk (ieder met zijn eigen expertise en kennis) samenwerken. Het reflecteren op macht en machtsverhoudingen in onderzoek en beleid is vaak nog een taboe: men is bang dat door het delen van de macht, jongeren de controle overnemen. Het is de kunst om een goede balans te vinden en ieders expertise optimaal te benutten. Hiervoor moet je juist met elkaar het gesprek aangaan over wie welke relevante kennis en macht bezit, en erkennen dat je zelf bepaalde kennis niet hebt (en dus elkaar nodig hebt).
- Begin klein: door heel kleine kwesties participatief te onderzoeken en verbeteren kunnen er nieuwe inzichten en energie ontstaan waarmee vervolgens veel meer mogelijk is. Voordat een participatief jeugdonderzoek wordt gestart is het belangrijk om te weten waar verbetering mogelijk is, zodat hierop gefocust wordt.
- In participatief jeugdonderzoek is het proces dat de deelnemers doorlopen –en de resultaten daarvan- minstens zo belangrijk als de (onderzoeks-)resultaten. Jongeren die meedoen leren verschillende (burgerschaps-)competenties, en het feit dat ze gezien en serieus genomen en betrokken worden door volwassenen zorgt voor groei en ontwikkeling van talenten. Volwassenen leren de leefwereld van jongeren kennen, en het voeren van een intergenerationele dialoog leidt tot nieuwe netwerken en verbanden. Maar is dit bijvangst of zijn dit doelen van participatief jeugdonderzoek?
- Het faciliteren van participatief jeugdonderzoek brengt verantwoordelijkheden met zich mee op het gebied van ethische omgang met jongeren. Dit kan tijdens het onderzoek goed worden vormgegeven door allerlei ethische richtlijnen te volgen, maar wat is de verantwoordelijkheid jegens de jongeren als het onderzoeksproject is afgerond? Er zijn voorbeelden van jongeren die heel teleurgesteld zijn geraakt omdat ze na het onderzoeksproject waar ze in participeerden niet meer werden meegenomen in de wereld van onderzoek en beleid, en zich niet meer serieus genomen voelden. Kan je dit als onderzoeker voorkomen?

Workshop 2: De waarde van participatie

Kom zoals je bent. Deze workshop is een open space om samen te ontdekken wat we hebben geleerd van jeugdparticipatie, wie je ook bent: jongere, professional, onderzoeker of beleidsmaker. Wat betekent jeugdparticipatie voor jou? Wat is de waarde voor jou en je (werk)omgeving?

Er werden mooie voorbeelden gedeeld van concrete ervaringen met jeugdparticipatie. Deelnemers vertelden dat zij hierdoor veel verschillende dingen leren. Bijvoorbeeld beleidsmakers die leren over de leefwereld van jongeren. Of jongeren die leren hoe ze hun eigen ervaringen en kennis kunnen inzetten om anderen te adviseren, te helpen en te inspireren. Er kwam echter ook ter sprake dat er niet altijd iets wordt geleerd van jeugdparticipatie. Wat als niemand van elkaar wil leren? Een open houding en nieuwsgierigheid naar de ander vonden sommige deelnemers daarom cruciaal.

Een open houding en nieuwsgierigheid kan echter niet afgedwongen worden, hoe hard je het ook probeert. Dat werkt zelfs averechts, omdat je de ander dan probeert te overtuigen en aan jouw kant probeert te krijgen. Praktijkvoorbeelden die deelnemers met elkaar deelden, laten zien dat dat zelden de manier is om de waarde van participatie te zien. Die waarde kan niet bedacht worden, maar kan wel ervaren worden. Wie die waarde nog niet zien, en dus nog niet ervaren hebben, hoeven niet 'gefixed' te worden, zoals jongeren die participeren niet 'gefixed' hoeven te worden. Een van de inzichten tijdens de workshop was daarom dat we niet alleen jongeren hun eigenwaarde, eigen-wijheid en belangen gunnen, precies zoals ze zijn; datzelfde kunnen we voor onszelf doen als participatie-werkers en voor professionals en beleidsmakers die de waarde van participatie zelf nog (meer) gaan ontdekken en ervaren. Voor participatie-werkers helpt het dan om 'de ander' te blijven zien als mensen, met hun eigen wensen. Dat klinkt eenvoudig, maar blijkt toch niet zo gemakkelijk, bekennen deelnemers in de workshops.

Een verrassende aanname die ook aan het licht kwam in de workshops, is dat participatie in alle gevallen mogelijk en wenselijk moet zijn. Het is veel eerlijker wanneer institutioneel gezag open communiceert met jongeren over de grenzen van hun participatie: waar mogen ze wel over meepraten, waar is het de moeite waard, waar heeft het feitelijk invloed...en waar niet. Een voorbeeld is participatie in het onderwijs, waar de primaire taak om goed onderwijs te verzorgen soms betekent dat je elkaars tijd niet moet verspillen door te suggereren dat alles wat jongeren inbrengen ook bruikbaar en van waarde is om goed onderwijs te blijven verzorgen. Dat blijft wel een ontdekkingstocht, want ook al is niet alles mogelijk...veel kan wel. Openheid over wat wel en niet kan, is uiteindelijk bemoedigend voor alle betrokkenen, omdat onnodige teleurstellingen geen wortelschieten die nieuwe experimenten in de weg staan. En dat is veel waard: voor jongeren, professionals, beleidsmakers...een ons: waarde(n)minnende participatie-werkers.

Workshop 3: Invloed van jongeren

In deze workshop zijn de deelnemers aan de slag gegaan met het thema *invloed*. Dat doen ze aan de hand van storytelling. Deelnemers delen mooie voorbeelden waarin jongeren echt invloed hadden. Wat was daarin de rol van jongeren zelf? Maar ook: wat was de rol van de betrokken professionals? Wat deden zij wel/niet? En waarom werkte dat? Samen zijn we vervolgens op zoek gegaan naar die elementen die er aan bijdragen jongeren betekenisvolle en duurzame invloed te geven.

Duurzame en betekenisvolle invloed toont zich door:

- Zichtbaar resultaat, kunnen zien of vastpakken wat participatie oplevert zoals een moestuin of spel
- Inclusie: verschillende jongeren kunnen meedoen
- Als jongeren echt iets te vertellen hebben zoals in een adviesraad
- Enthousiasme en groei
- Gelijkwaardigheid, terwijl het vaak lastig voor professionals is om controle uit handen te geven is dat wel nodig
- Als professional moet je leren om soms op je handen te zitten
- Als een professional zich kwetsbaar opstelt
- Leuke, actieve werkvormen
- Dat er echt iets gebeurt met resultaten, wensen, ervaringen van jongeren
- Tijd en aandacht, invloed heeft tijd nodig

Workshop 4: De creatieve kamer: dromen voor participatie

Deelnemers gingen in deze workshop aan de slag met hun dromen voor de toekomst van de jongeren in Nederland & de toekomst voor jeugdparticipatie. In een duo (met iemand die je niet kende) werd een werkvorm gekozen waaraan de droom werd gekoppeld. Keuze hadden deelnemers uit de werkvormen: bouwen met play maïs, foto's maken in de omgeving & metaforen (verhalen bedenken bij willekeurige producten).

Dromen uit ronde 1:

- Dat er een zaadje geplant wordt zodat participatie een houding / attitude wordt, dit vraagt: water geven, echt luisteren, ruimte geven, buiten eigen belevingswereld stappen, niet vooraf interpreteren. Het moet in je komen te zitten, in je normen & waarden. Dan gebeurt het vanzelf. Een continu drempelverlagend systeem.
  - Metafoor zaadje: jongeren laten groeien. Echt luisteren, eigen belevingswereld loslaten, niet vooraf invullen
- Niet ieder op zijn eigen eiland, maar 1 geheel vormen. Er moet een connectie zijn tussen de jongeren, de beleidsmakers en de professionals. Dat iedereen in connectie is met elkaar en vanuit een eenzelfde blik omgaat met jeugdparticipatie.
- Een echte connectie tussen jongeren en volwassenen. Vanuit eigen referentiekader kijken naar ideeën en hier een compromis in vinden. De jongeren moeten meedraaien met het maken en vormgeven van beleid en onderzoek.
- De jongeren moeten op gelijk niveau komen met de beleidsmakers en professionals. Wij moeten de traprede voor hen maken, zodat zij naar ons toe kunnen komen en met ons kunnen spreken over onderwerp wat ook zeker hen aangaat.

Dromen uit ronde 2:

- Filmpje: Beweging zoeken: ga zoeken waar het stroomt, het kabbelt, mensen moeten de ruimte krijgen om te kunnen bewegen.
- Foto kiss&ride: Je moet de jongeren laten participeren in onze samenleving, bijvoorbeeld zoals de foto. Even wachten en stil staan bij de jongeren, zo ook de kiss&ride. Samen kijken hoe we het verder willen doen.
- Metaforen: alle lagen van de samenleving moeten mee kunnen doen. Er zou een quotum moeten komen dat ieder bedrijf minimaal 3 jongeren moet betrekken. Dat moet je vervolgens wel water geven om te groeien. Zorgen dat je het niet pas achteraf doet.
- Bankpas play maïs: Jongeren hebben enorm veel wijsheden, deze staan allemaal op de bankpas. Het enige wat je nog moet doen is de kennis eraf halen. Daarnaast kan er ook nog steeds veel bijgestort worden.
- Brug play maïs: elke stem moet gehoord worden en serieus genomen worden, tussen alle stemmen een brug slaan. Alle meningen zijn even belangrijk. Dat er vanuit zowel de beleidskant als de jongerenkant het perspectief wordt gegeven en keuzes worden gemaakt.
- Speeldoos blokken: kinderen niet te veel afkaderen. Juist buiten de geijkte paden. Deze blokken passen in ieder gat, ook in de gaten met andere vormen. Jongeren hoeven niet per se in de gebaande paden te lopen, ze mogen juist elke keuze maken die zij zelf willen.
- IJsklontjes bak: je wordt geboren in een bepaalde vorm, maar dat kan smelten en veranderen. Je mag veranderen en groeien, dat is goed.

Afsluiting

Na de twee workshops rondes vol inspiratie en (praktische) handvatten voor jongerenparticipatie, was het alweer tijd om het symposium af te sluiten. Onze collega Tarik deed dit op een interactieve manier door gewoon aan de mensen in de zaal te vragen waar ze vandaag blij van zijn geworden. Daar kwamen leuke en mooie antwoorden zoals ...

- Wat fijn om in een ruimte te zijn met allemaal mensen die zich inzetten voor jeugd, ik wist helemaal niet dat dat er was.
- Participatie kan zich uiten en krijgt vorm op veel verschillende manieren: er zijn veel mogelijkheden, en het is onnodig om te zoeken en te kiezen voor 'de beste manier'
- Ik heb veel nieuwe mensen ontmoet, en dingen gehoord over participatie in sectoren waar ik geen idee van had.
- We zijn hier met gelijkgestemden, en het is altijd fijn om te weten en eraan herinnerd te worden dat je er niet alleen voor staat.
- Dat we gelijkgestemden onder elkaar zijn, en veel in elkaar herkennen, betekent niet dat we het over alles en altijd met elkaar eens zijn. Gelukkig maar. Het geeft een speciaal soort blijdschap dat we het ook oneens met elkaar mogen zijn. We mogen elkaar, ook al mogen we niet altijd ieders ideeën. Ze zetten ons aan het denken, we ontdekken nieuwe mogelijkheden
- De openheid en plezier, in de workshops en bij de afsluiting, spatten er gewoon van af.
- Ik kan zo genieten van de energie hier, van de successen en uitdagingen van anderen.

Het symposium werd afgesloten met een receptie, waarbij het afscheid van Leo als directeur van Stichting Alexander centraal stond met mooie speeches van het bestuur van Stichting Alexander en familieleden van Leo.

Herenmarkt 93c
1013 EC Amsterdam
020-6263929
info@st-alexander.nl
st-alexander.nl